

dr hab. Marian Szukalski
Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi
Gdańska 32, 90-716 Łódź

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Andrzeja Rewaka

recenzent powołany decyzją Rady Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina. Pismo z dnia 30.06.2023 podpisane przez Przewodniczącą Rady prof. Pawła Łukaszewskiego.

Przewód doktorski prowadzony na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2022 roku poz. 574 z późn. zm.).
Tekst Ustawy ogłoszony 30 sierpnia 2018 (Dz. U. 2018, poz. 1668, data wejścia w życie 1 października 2018r.)

Magister Andrzej Rewak jest absolwentem Wydziału Reżyserii Dźwięku Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie, studia magisterskie odbył w latach 1984 -1989, dyplom w zakresie reżyserii dźwięku w filmie z wynikiem bardzo dobrym uzyskał w roku 1990. Jest reżyserem dźwięku, montażystą, zajmuje się masteringiem i mixem końcowym nagranych materiałów muzycznych.

Andrzej Rewak jest także nauczycielem akademickim. Na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Warmińsko – Mazurskiego w Olsztynie, na specjalności Produkcja muzyczna i realizacja dźwięku prowadzi dla studentów przedmioty *Podstawy techniki studyjnej*, *Studyjna realizacja nagrań* oraz *Laboratorium technik nagraniowych*.

Zakres artystycznej aktywności mgr Andrzeja Rewaka obejmuje nagrania albumów muzycznych, nagrania muzyki filmowej, zajmuje się także postprodukcją dźwięku filmowego. Pracę w obszarze filmowym rozpoczął w roku 1989 jako współpracownik operatorów dźwięku Wiesławy Dembińskiej i Jana Czerwińskiego na planie filmu *Pierwszy film* w reżyserii Stanisława Różewicza. Później realizował nagrania i był odpowiedzialny za montaż muzyki do wielu filmów fabularnych dokumentalnych, widowisk telewizyjnych i seriali w reżyserii m. in. Izabelli Cywińskiej, Wojciecha Wójcika, Andrzeja Kondratiuka, Marka Koterskiego i Macieja Ślesickiego. Współpracował z kompozytorami: Jerzym Satanowskim, Piotrem Rubikiem, Markiem Stefankiewiczem oraz Przemysławem Gintrowskim.

Wśród dokonań fonograficznych znajdujemy kilkadziesiąt płyt CD m. in. *Quintessence* (Eryk Kulm, Jagodziński, Henryk Miśkiewicz), *12 groszy* (Kazik Staszewski), pięciopłytkowy box *Jerzy Satanowski 100 piosenek. Antologia, Kwiaty Polskie* (Nahorny, Zapasiewicz, Sawicka), *Michał Bajor Piosenki Marka Grechuty i Jonasza Kofty*, *Color café* (także Michał Bajor) oraz *Ewa Konstancja Bulhak Anioły*. Na płytach CD została także wydana muzyka powstała do

filmów *Dzień Świra*, *Wszyscy jesteśmy Chrystusami* i *Boża podszewka*. Nagrań tych Andrzej Rewak dokonał w studiach Polskiego Radia, Studio Hard-Record oraz Studio Andrzej Rewak.

Przedmiotem rozprawy doktorskiej przedstawionej przez mgr Andrzeja Rewaka są nagrania zamieszczone na płycie CD oraz praca pisemna napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Krzysztofa Kuraszkiewicza *Fonograficzna postać musicalu „Pora jeziora” Tomasza Szymusia jako egzemplifikacja procesu kreacji nagrania opartego na specyficznym i celowym doborze użytych mikrofonów*.

Przedstawione dzieło artystyczne to nagranie musicalu *Pora jeziora. Warmińska opowieść wigilijna* Tomasza Szymusia zarejestrowane na przełomie listopada i grudnia 2022r. w Studio Andrzej Rewak w Warszawie.

Musical oparty na lokalnych legendach Warmii wystawiany na scenie Filharmonii Warmińsko – Mazurskiej, miał premierę 4 grudnia 2021 w Olsztynie. Według opisu zamieszczonego na stronie Filharmonii: „Musical *Pora jeziora. Warmińska opowieść wigilijna* to inspirowane folklorem widowisko, łączące w sobie przeszłość i teraźniejszość, w którym znajdują się odwołania do tradycji i lokalnego folkloru. Postaci z warmińskich legend spotykają się tam z dawnymi, ciężko pracującymi przy wyrębie lasu i połowie ryb mieszkańcami Warmii i Mazur.... (Autorzy) stworzyli melodyjne, wpadające w ucho numery musicalowe, nie nawiązujące co prawda w warstwie muzycznej do twórczości ludowej, ale pełne wdzięcznych melodii oraz scen zbiorowych”.

Autorem libretta jest Ałbena Grabowska, teksty piosenek napisał Daniel Wyszogrodzki. Całość obejmuje 14 piosenek i trzy fragmenty instrumentalne. Zespół wykonawczy to dziewięcioro śpiewaków – solistów, chór i orkiestra symfoniczna.

Całość materiału muzycznego została zarejestrowana techniką kolejnego nakładania grup instrumentów poczynając od sekcji rytmicznej jako pierwszej, dalej instrumentów smyczkowych, dętych drewnianych i blaszanych oraz głosów wokalnych i chóru kończąc. Poszczególne fragmenty zostały nagrane w stosunkowo bliskim ujęciu dźwiękowym, przy pomocy dwóch zestawów mikrofonów. Przestrzeń, barwa, plany dźwiękowe, charakter brzmienia zostały wykreowane w procesie miksu końcowego.

Wybór tej metody pracy, jak i miejsca nagrania oraz mikrofonów w poszczególnych zestawach był podyktowany chęcią analizy najważniejszego środka kreacji artystycznej jakim jest wybór mikrofonów użytych w nagraniu. Jak pisze autor: „podjęto decyzję, że wszystkie elementy dzieła zostaną stworzone poprzez wykorzystanie wyłącznie mikrofonów dynamicznych wstęgowych”. Ale, aby uzyskać materiał porównawczy zastosowano dwa zestawy mikrofonów. Andrzej Rewak nazywa je „klasyczny” oraz „eksperymentalny” i tak prowadzi to nas ku określeniu „eksperyment badawczy”, czyli działaniu prowadzącym do poszerzenia wiedzy, wiedzy jak w określonych warunkach nagrania dzieła muzycznego wybrany rodzaj mikrofonów będzie służył uzyskaniu wyobrażonego brzmienia. Istota porównania mikrofonów, które przedstawia autor sprowadza się do dwóch obszarów: budowy i sposobu działania oraz subiektywnej oceny brzmienia.

Tematem pracy pisemnej przedstawionej przez doktoranta jest szczegółowy opis badania dotyczącego wykorzystania w przedstawionym nagraniu mikrofonów dynamicznych wstęgowych. Praca ma charakter badawczo – analityczny i jest skupiona na pierwszym elemencie toru fonicznego i znaczeniu jego wyboru w procesie kreacji nagrania muzycznego. W ostatnich latach powstało wiele prac teoretycznych oraz wykonano wiele badań

poświęconych nowym możliwościom cyfrowego przetwarzania i rejestracji sygnału fonicznego.

Mgr Andrzej Rewak natomiast skupia swą uwagę na mikrofonie - najważniejszym i pierwszym elemencie w polu fali akustycznej oraz jego konstrukcji, analizuje sposób przetwarzania energii fali akustycznej, bada jaki wpływ na brzmienie nagrania ma jego wybór analizuje brzmienie poszczególnych instrumentów i partii wokalnych.

Szeroki przegląd rozwiązań konstrukcyjnych poszczególnych rodzajów mikrofonów autor pracy zawarł w pierwszym rozdziale. Uderza bardzo dobra znajomość poruszanych zagadnień w kontekście realizacyjnym, producenckim i technicznym, a przeprowadzone badania wskazują, jak ważne jest poszukiwanie możliwie najlepszego wyboru użytych mikrofonów prowadzące do uzyskania najlepszego obrazu fonograficznego dzieła muzycznego. Szeroki przegląd rozwiązań konstrukcyjnych mikrofonów dynamicznych wstęgowych, jaki autor zamieścił w pierwszej części pracy jest także dowodem na to, jak wielką wagę świat realizacji dźwięku przywiązuje do poszukiwań optymalnych rozwiązań w tym zakresie. Andrzej Rewak dołącza do tego obszaru badawczego, także poprzez próby własnych konstrukcji, czy pieczołowitej renowacji historycznych egzemplarzy mikrofonów.

Na stronie 52 pracy autor pisze: „Rozwój jest obowiązkiem każdego twórcy. Staje się poszukiwaniem, dążeniem do sprawdzenia, weryfikacją przeprowadzonego doświadczenia i nieustannym eksperymentem. Podczas tworzenia dzieła „Pora jeziora” wybór mikrofonów został dokonany w sposób eksperymentalny. Jakie są tego konsekwencje? Czy można na ich podstawie dokonać świadomej zmiany sposobu nagrania.....”

Te słowa, wnikliwa znajomość mikrofonów oraz szczegółowy opis procesu nagrania są świadectwem świadomości i dojrzałości twórczej Andrzeja Rewaka jako reżysera dźwięku, solidnego warsztatu realizacyjnego oraz przemyślanych decyzji.

We wstępie pracy doktorant pisze: „Mam do mikrofonów stosunek szczególny. Są dla mnie istotami żywymi. zmieniają świat dźwięków w medium, które budzi zupełnie nowe emocje.... Ich wybór może być doskonały, właściwy bezpieczny, rutynowy, ryzykowny, nietrafiony, ale zawsze mój własny”.

Przedstawiony opis badania uzyskanego brzmienia w nagraniu oraz praca pisemna ukazują bardzo dobry warsztat i umiejętności realizacyjne, a przede wszystkim umiejętność prowadzenia badań. Wyniki oraz wnioski szczegółowo są opisane w zasadniczej części pracy i zawierają porównanie walorów brzmieniowych poszczególnych mikrofonów dynamicznych wstęgowych, dynamicznych cewkowych i pojemnościowych, subiektywne wrażenia towarzyszące słuchaczowi, odwracalne i nieodwracalne różnice brzmienia, zmiany charakteru i barwy dźwięku oraz ocenę separacji instrumentów.

Wyniki pracy realizacyjnej - dwa równoległe zgrania poszczególnych fragmentów musicalu „Pora jeziora” zostały poddane także rzetelnej ocenie słuchowej przez dziesięć wybranych osób, wśród których znalazło się pięciu reżyserów dźwięku, dwóch producentów muzycznych oraz trzech wybitnych muzyków z dużym doświadczeniem w pracy w studio. Analiza średnich ocen słuchaczy w wybranych kategoriach: naturalność brzmienia, spójność brzmienia oraz bogactwo brzmienia pokazała, że zgrania wszystkich sekcji instrumentalnych przy użyciu mikrofonów dynamicznych wstęgowych brzmiały lepiej, natomiast w przypadku chórów i partii wokalnych wyższą punktację otrzymały mikrofony pojemnościowe.

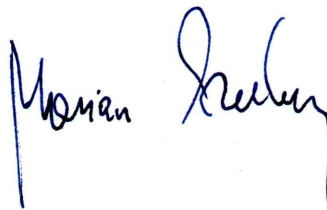
Wyniki przeprowadzonych testów doktorant podsumowuje następująco: „Brzmienie instrumentów muzycznych nagranych przy pomocy mikrofonów dynamicznych wstęgowych nie można wartościować jako lepsze lub gorsze od nagrań dokonanych przy pomocy innych mikrofonów. Jest ono inne, tak jak akwarela różni się od farb olejnych. Użycie tych mikrofonów stwarza możliwość osiągnięcia odmiennego efektu estetycznego. Poszerza paletę dostępnych środków kreacji artystycznego wyrazu dzieła”.

Tak więc rozprawa doktorska mgr. Andrzeja Rewaka stanowi oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego wykorzystania w nagraniu muzycznym musicalu „Pora jeziora” wybranych mikrofonów dynamicznych wstęgowych. Kandydat wykazuje się ogólną wiedzą teoretyczną w dyscyplinie artystycznej *reżyseria dźwięku*, oraz posiada umiejętność samodzielnego prowadzenia badań i pracy artystycznej, a praca badawcza jest ciekawym wkładem autora w badania dotyczące wykorzystania mikrofonów dynamicznych wstęgowych.

Konkluzja

Przedstawione przez mgr Andrzeja Rewaka nagranie musicalu *Pora jeziora* oraz praca *Fonograficzna postać musicalu „Pora jeziora” Tomasza Szymusia jako egemplifikacja procesu kreacji nagrania opartego na specyficznym i celowym doborze użytych mikrofonów* stanowią znaczący wkład w rozwój dyscypliny artystycznej reżyserii dźwięku w zakresie nagrania dzieła muzycznego z udziałem orkiestry, chóru i solistów oraz montażu muzycznego i zgrania końcowego z wykorzystaniem wybranych rodzajów mikrofonów i dostępnych narzędzi edycji dźwięku.

Zatem stwierdzam, że przedstawione nagrania, praca teoretyczna, dorobek artystyczny i pedagogiczny Pana mgr Andrzeja Rewaka spełniają wymagania art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (DZ. U. z 2022 r. poz. 574 z późn. zm.). i popieram wniosek o dopuszczenie doktoranta do dalszego postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie sztuki muzyczne, dyscyplinie artystycznej reżyseria dźwięku przez Radę Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie. Wysoko oceniam przedstawione nagrania oraz pracę badawczą i stwierdzam, że są istotnym i ważnym osiągnięciem mgr Andrzeja Rewaka jako reżysera dźwięku i stanowią znaczący wkład w rozwój dyscypliny reżyseria dźwięku. Uważam, że wszystko to stanowi dostateczną podstawę do przyznania mu stopnia doktora w dziedzinie *sztuki muzyczne*, dyscyplinie artystycznej *reżyseria dźwięku*.

Łódź, 25 września 2023 r.